

MINISTER
GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ

(BM) WPR.054.147.2020.AS

Warszawa, dnia maja 2020 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na interpelację nr 5286 Posła na Sejm RP, Pana Jarosława Rzepey z dnia 12 maja 2020 r. w sprawie przeciwdziałania klęsce suszy, przedkładam niniejszym stosowne informacje.

Na wstępie uprzejmie informuję, że łączne zasoby wód płynących wynoszą w Polsce około 40 mld m³. W jeziorach, zbiornikach retencyjnych oraz obszarach wodno-błotnych zretencjonowane jest ok. 40 mld m³ wód powierzchniowych. Natomiast łączna objętość wody zmagazynowana w sztucznych zbiornikach retencyjnych wynosi ok. 4 mld m³.

Zasoby wody w Polsce charakteryzuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne, będące konsekwencją dużej zmienności warunków środowiska przyrodniczego, kształtujących cykl hydrologiczny. Regionalne zróżnicowanie poszczególnych elementów bilansu wodnego – opadów atmosferycznych, parowania terenowego i odpływu (powierzchniowego oraz podziemnego) wynika z heterogeniczności takich czynników jak klimat, pokrycie terenu, rzeźba terenu, w tym pasma górskie jako bariery orograficzne, budowa geologiczna i rodzaj gleb. Ścieranie się wpływów kontynentalnych z oceanicznymi powoduje dużą zmienność sezonową i nieprzewidywalność opadów. Położenie kraju w stosunku do oceanu wpływa także na wielkość opadów, które maleją od oceanu w głąb kontynentu, z zachodu na wschód. Dlatego opady w Polsce są mniejsze, niż w większości krajów europejskich. Dodatkowym problemem są występujące często w ostatnich latach bezśnieżne zimy, podczas których brak śniegu i zmagazynowanej w nim wody, zasilającej wody powierzchniowe i podziemne, niekorzystnie wpływają na zasoby wodne kraju. Inną charakterystyczną cechą zasobów wodnych w Polsce jest ich nierównomierne rozłożenie. Południowe obszary kraju (tereny wyżynne i górskie) charakteryzują się większą ich ilością, natomiast środkowa i północna część Polski, boryka się z ich deficytem. Jest to wynik szczególnie niekorzystnych warunków fizjograficznych. Całkowity bilans wodny Polski stanowi wypadkową wielu czynników, m. in.: wielkości opadów, ich rozkładu w czasie, parowania oraz możliwości retencjonowania wód – w formie naturalnej i sztucznej.

Zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych (powierzchniowych i podziemnych) o dobrej jakości jest niezbędne dla funkcjonowania społeczeństwa, środowiska i gospodarki. Przeciwdziałanie skutkom suszy musi być zatem oparte na właściwym zarządzaniu zasobami wodnymi przy uwzględnieniu zasady godzenia wspólnych interesów wszystkich użytkowników wód, w tym takim doborem działań, które przyczynia się do ich utrzymania – w przypadku dobrego stanu ilościowego, oraz zwiększenia objętości w obszarach, w których występują niedobory.

Warto zauważyć, że na jednego mieszkańca przypada średnio 1600 m³ wody w ciągu roku. Jest to trzy razy mniej niż wynosi średnia dla Europy, zaś objętość zmagazynowanej wody w istniejących zbiornikach retencyjnych w Polsce wynosi około 4 mld m³. Stanowi to niewiele ponad 6,5% objętości średniego rocznego odpływu z wielolecia. Natomiast według szacunków warunki fizyczno-geograficzne w naszym kraju stwarzają możliwość jej zmagazynowania do 15% średniego rocznego odpływu.

Niestety, pomimo tak niekorzystnej sytuacji hydrologicznej w Polsce, kolejne rządy ignorowały problem, nie realizując działań zaradczych, bądź podejmując nieprzemyślane inwestycje. Tytułem przykładu warto wskazać na budowę zbiornika Racibórz, który został nietrafnie zaprojektowany jako polder suchy i ze względu na pięcioletni okres trwałości projektu ze środków europejskich nie ma obecnie możliwości jego przekształcenia w zbiornik wielofunkcyjny. Uchwalona przez obecny rząd ustawa Prawo wodne z 2017 r. już w pierwszym artykule priorytetyzuje kierunki gospodarowania wodami, zwracając uwagę na kształtowanie zasobów wodnych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Tworzenie polderów suchych zamiast wielofunkcyjnych zbiorników, które służą ochronie przeciwpowodziowej, minimalizacji skutków suszy, poprawie stosunków gruntowo-wodnych, rozwojowi żeglugi, uprawianiu turystyki i wsparciu rozwoju lokalnego jest działaniem z zasady błędnym. Oszacowany na podstawie ówczesnych cen z 2016 r. koszt przekształcenia suchego polderu Racibórz w zbiornik wielofunkcyjny, wyniesie ponad 800 mln zł.

Ad 1. Uprzejmie informuję, iż zgodnie z ustawą – *Prawo wodne* projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) przygotowuje Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Jest to główny, strategiczny dokument planistyczny, zgodnie z którym prowadzi się przeciwdziałanie skutkom suszy. Obecnie PPSS opracowywany jest na okres od 2021 do 2027 r. Źródłem finansowania realizowanego projektu jest II oś priorytetowa Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – priorytet: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.

PPSS zostanie przyjęty rozporządzeniem ministra właściwego ds. gospodarki wodnej w IV kwartale 2020 r. Jest to pierwszy dokument ogólnokrajowy podejmujący temat minimalizowania skutków suszy. Rolą planu przeciwdziałania skutkom suszy jest wskazanie działań, które ograniczą negatywny wpływ tego zjawiska na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. PPSS wraz z planami gospodarowania wodami, planami zarządzania ryzykiem powodziowym oraz utrzymania wód, ma się przyczynić do poprawy stanu gospodarki wodnej w Polsce. Celem PPSS jest programowanie i koordynowanie działań dla przeciwdziałania skutkom suszy, a tym samym zapewnienie odpowiedniej ilości wód użytecznych dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej.

Integralną częścią PPSS jest jak wyżej wymieniono analiza możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji oraz załączniki, w których zawarto informacje o planowanych inwestycjach i działaniach. W załączniku nr 1 do PPSS przedstawiono propozycje budowy i przebudowy urządzeń wodnych. Są to działania zarówno w tzw. dużą retencję (m.in. budowa wielofunkcyjnych zbiorników wodnych „Wielowieś Klasztorna”, „Kąty Myscowa”, czy „Kamieniec Ząbkowicki”, stopni wodnych „Lubiąż”, „Ścinawa”, „Siarzewo”, „Niepołomice”), jak i małą retencję (m.in. działania: Utrzymanie bioróżnorodności ekosystemów wodnych terenów Pojezierza Kaszubskiego oraz Borów Tucholskich poprzez odbudowę urządzeń małej retencji wodnej; Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000 – etap 1;

Zwiększenie retencji jeziorowej i korytowej w Województwie Zachodniopomorskim – Etap I i Etap II oraz Stabilizacja poziomu wody oraz zwiększenie zasobów wodnych jezior Powidzkiego Parku Krajobrazowego).

Załącznik nr 1 został podzielony na trzy części:

- 1a – inwestycje PGW WP wytypowane z PPI, które przyczynią się do przeciwdziałania skutkom suszy,
- 1b – inwestycje PGW WP dot. kształtowania retencji korytowej (mała retencja),
- 1c – inwestycje zewnętrznych podmiotów zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych, które przeszły pozytywnie wstępną ocenę (ocena wielokryterialna uwzględniająca m.in. zgodność z zapisami PPSS oraz wstępną analizę kosztów i korzyści danej inwestycji).

Łącznie jest to ponad 350 inwestycji.

W załączniku nr 2 do PPSS przedstawiono katalog działań, których wdrożenie przyczyni się do minimalizowania skutków suszy. Wśród proponowanych działań znajdują się działania związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej, jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Wśród działań związanych ze zwiększeniem retencji wskazano działania mające ograniczyć spływ powierzchniowy i zatrzymanie wody w przyrodzie, w glebie – w miejscu, gdzie spadł opad. Ponadto proponuje się m.in. przebudowę urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniającej na nawadniająco-odwadniające, zachowanie mokradeł, czy budowę zbiorników wód – zarówno zlokalizowanych na ciekach, jak i przykorytowych. Poza działaniami zwiększającymi ilość wody w przyrodzie, wskazano działania formalne, które umożliwią działanie w trakcie wystąpienia suszy, celem łagodzenia jej skutków. Wśród nich należy wymienić m.in. czasowe ograniczenie korzystania z wód. Opracowany system procedur powinien zostać wdrożony w momencie wystąpienia jednej z okoliczności uzasadniających ogłoszenie klęski suszy lub w razie osiągnięcia w wodach powierzchniowych lub/i wodach podziemnych innej ustalonej w procedurze wartości granicznej dla suszy. Należy zwrócić uwagę, że aby skutecznie przeciwdziałać skutkom suszy należy działać komplementarnie, tj. trzeba realizować działania zarówno techniczne polegające na realizacji inwestycji w dużą oraz małą retencję, działania w naturalną retencję, przywracając m.in. mokradła czy zwiększając retencję korytową, jak i nietechniczne polegające na kształtowaniu dobrych postaw i edukowaniu społeczeństwa, oraz budowaniu systemów monitoringu i reagowania na zjawisko suszy.

Do 15 lutego 2020 r. trwały konsultacje społeczne projektu PPSS. W tym czasie zgłoszonych zostało ponad 800 uwag i wniosków. Z tego ponad połowa dotyczyła uwag oraz wniosków w zakresie zadań inwestycyjnych. Spośród ponad 400 uwag i wniosków dotyczących działań inwestycyjnych zgłoszonych w trakcie konsultacji, na tę chwilę, wykorzystując analizę wielokryterialną biorącą pod uwagę m.in. wstępną analizę kosztów i korzyści inwestycji, uwzględniono około połowę uwag. Co oznacza, że załącznik 1 zostanie rozbudowany (w porównaniu z wersją przedstawioną do konsultacji) o około 200 dodatkowych inwestycji przeciwdziałających skutkom susz, dla których inwestorem będzie podmiot zgłaszający wniosek. Nie oznacza to jednak, że PGW WP w przyszłości nie będzie mogło partycypować w kosztach budowy tych inwestycji. Wszystkie te działania, ale także inne działania – obecnie już realizowane przez PGW WP, są odpowiedzią na pogłębiający się kryzys wodny i coraz częstsze i głębsze susze.

Obecnie trwa procedura analizy zgłoszonych uwag i opracowywanie zaktualizowanej wersji dokumentu, uwzględniającego zgłoszone propozycje. W najbliższym czasie na stronach internetowych Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

zostanie upubliczniony PPSS wraz z tabelą prezentującą sposób rozpatrzenia uwag i wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych. Kolejnymi działaniami będzie opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko projektu PPSS wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych projektu prognozy i projektu Planu. PPSS zostanie przyjęty w drodze rozporządzenia ministra właściwego ds. gospodarki wodnej w drugiej połowie 2020 r. Szczegóły dot. projektu PPSS oraz przeprowadzonych konsultacji można znaleźć na stronie: www.stopsuszy.pl.

Należy podkreślić, że wdrażanie Programu już zostało rozpoczęte. Znaczna część inwestycji i działań, które są kluczowym elementem PPSS są już realizowane lub rozpoczęcie ich realizacji zostało zaplanowane w tym roku. Są to w szczególności inwestycje i działania zawarte w Program kształtowania zasobów wodnych (PKZW). PKZW, to program zainicjowany w bieżącym roku, w ramach działań programu STOP SUSZY!, przez PGW Wody Polskie, Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządy i spółki wodne skupiające rolników. Jest to nowatorskie podejście, które ma na celu poprawić zdolności retencyjne cieków i obiektów melioracyjnych, przy użyciu jazów, przepusto-zastawek i innych urządzeń. Dzięki temu w okresach niżówek i niedoborów opadów w określonych miejscach na rzekach i kanałach będzie prowadzone czasowe podpiętrzanie wód przy wykorzystaniu zastawek i innych urządzeń, zapewniające przekierowanie wód do systemów rowów melioracyjnych połączonych z tymi ciekami.

PGW Wody Polskie na poziomie poszczególnych zarządów zlewni zidentyfikowały zadania na małych rzekach i ciekach, których realizacja przyniesie natychmiastowy efekt retencyjny, zasilający w wodę głównie obszary wykorzystywane na potrzeby produkcji rolnej. Planowane efekty to budowa, odbudowa lub remont 627 urządzeń wodnych (jazów, zastawek, mniczków itp.), których efektem będzie możliwość dodatkowego zmagazynowania 32,4 mln m³ na obszarze 30 – 40 tys. ha gruntów, w skali kraju. Całość planu obejmuje 55 działań inwestycyjnych i 85 działań utrzymaniowych w liczbie 140 zadań na łączną kwotę ok. 157 mln zł w perspektywie realizacji do 3 lat. Niemniej jednak już tym roku do realizacji planowane są zadania na kwotę ok. 60 mln zł, które przyniosą pierwsze efekty retencyjne (ok. 3,2 mln m³).

W ramach PKZW realizowane są m.in. następujące inwestycje:

- Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Słuczka poprzez kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego koryta rzeki Słuczki wraz z budowlami w km 9+000-15+650, 17+000 - 19+470, gm. Bargłów Kościelny, gm. Augustów. W latach 2020 - 2021 - wykonanie robót budowlanych polegających na przywróceniu sprawności technicznej koryta rzeki na długości 9,12 km rzeki oraz wykonaniu: 19 budowli komunikacyjnych (przepusty) oraz 8 budowli hydrotechnicznych piętrzących (przepusty z piętrzeniem);
- Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego Kanału Bachorza Duża od km 0+000 do km 14+000 – Etap I od km 0+000 do km 7+808. W 2020 r. środki finansowe obejmują realizację robót budowlanych, w ramach których nastąpi przebudowa przepustu z piętrzeniem, odbudowa cieku w 7,808 km, wzrost retencji korytowej/glebowej do 17 tys. m³. Zadanie rozpoczęte w 2017 r. (otwarty dziennik budowy), w pełni przygotowane do realizacji/kontynuacji prac;
- Odbudowa Kanału Małgosia – Etap I. W 2020 r. środki finansowe obejmują realizację robót budowlanych, w tym: budowę/przebudowę urządzeń piętrzących 7 szt., odbudowę cieku w 5,327 km, wzrost retencji korytowej/glebowej do 7 tys. m³. Zadanie rozpoczęte w 2019 r. (otwarty dziennik budowy), w pełni przygotowane do realizacji/kontynuacji prac;

- Zwiększenie zdolności retencyjnych Kanału Górnego Niziny Toruńskiej poprzez wykonanie nowych budowli piętrzących w km 4+850, 5+630, 6+410, 7+760, 11+230. W 2020 r. prace polegać mają na wykonaniu robót budowlano – montażowych 5 szt. zastawek;
- Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzek: rzeki Rgilewki, rzeki Tralalki, Strugi Kiełczewskiej, Kanału Bylice, Kanału Dzierzbickiego poprzez odbudowę jazów na rz. Rgilewce (aktualne pozwolenie na budowę) oraz remont niektórych budowli piętrzących na rzekach: Tralalka, Orłówka, Kanał Bylice, Kanał Dzierzbicki. W 2020 r. wykonanych zostanie 6 jazów na rzece Rgilewka;
- Zwiększenie zdolności retencyjnej rzeki Struga Kraszewicka poprzez spiętrzenie wód. W ramach inwestycji przewiduje się wykonanie następujących robót: kształtowanie koryta rzeki wraz z umocnieniem brzegów, budowa bystrotoków, budowa stopni dennych, budowa przepustów skrzynkowych, budowa umocnień pod mostem drogowym;
- Przebudowa koryta rzeki Ulatówka w km 18+600 - 24+130, przebudowa przepustów drogowych, budowa budowli piętrzących dla zadania: "Zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Ulatówka w km 18+600 - 22+850, gm. Krzynowłoga Mała pow. Przasnyski". W 2020r. Prace polegać będą na wykonaniu 20 zastawek szandorowych;
- Rów Polski - regulacja rzeki w km 21+100-28+200. Inwestycja polegająca na budowie nowego jazu.

Realizowane są również zadania ujęte w Załączniku 1 A do PPSS i one również zostały ujęte w Programie Planowanych Inwestycji w gospodarce wodnej PGW Wody Polskie. Jest to 80 zadań.

Dodatkowo wyjaśniam, iż hasło „Stop suszy!” nie stanowi osobnego programu dotyczącego zjawiska suszy, jest natomiast elementem kampanii społecznej, w ramach której prowadzone są działania informacyjno-promocyjne – np. organizacja spotkań, strona internetowa, plakaty, konkursy, poradniki dotyczące oszczędzania wody w gospodarstwach domowych.

Ad 2. Mając na uwadze narastający problem suszy oraz niedoborów wody na obszarze kraju, MGMIŻŚ podejmował i podejmuje działania mające na celu ochronę i zwiększenie dostępnych zasobów wodnych. Zostały opracowane i są wdrażane programy, które zabezpieczą Polskę przed skutkami suszy. Są to działania krótkoterminowe, średnioterminowe do 2027 roku i długoterminowe do 2050 roku. Działania są realizowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP, PGW Wody Polskie) oraz państwowe służby: hydrologiczno-meteorologiczną oraz hydrogeologiczną.

PGW Wody Polskie wdrażają kompleksowe działania mające na celu minimalizowanie jej negatywnych skutków. Natomiast służby monitorują i prognozują stan zagrożenia suszą atmosferyczną, hydrologiczną, hydrogeologiczną i rolniczą.

Długoterminowe kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej oraz przeciwdziałania skutkom suszy zaprezentowane są w projekcie Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS), o którym mowa w odpowiedzi na pytanie 1.

Częścią PPSS są Założenia i inne elementy wypracowane w trakcie przygotowywania Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 (PPNW), pierwotna nazwa: Program rozwoju retencji na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030. Ideą tego projektu jest intensyfikacja działań, których realizacja zwiększy stopień retencji wody w naszym kraju, gdyż jedynie poprzez świadome gospodarowanie wodami możliwe jest przeciwstawienie się skutkom zmian klimatycznych. Działania

wskazane w Programie uwzględniają wszystkie rodzaje retencji wód powierzchniowych wyróżniane ze względu na skalę – dużą, małą i mikro retencję oraz rodzaj retencji – naturalną i sztuczną. Dnia 10 września 2019 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Założeń do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach działań krótkoterminowych PGW WP realizuje zadania zawarte w „Programie realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną”. W ramach tego Programu na 2020 rok zaplanowane i zabezpieczone zostały środki w wysokości prawie 400 mln zł. Środki te pozwolą na wykonanie w sumie ponad 4 tys. zadań na terenie całego kraju, w których poza typowymi zadaniami eksploatacyjno-utrzymawczymi obiektów i urządzeń wodnych znajdują się m.in. remonty budowli piętrzących takich jak jazy, zastawki czy groble, utrzymywanie i eksploatacja stacji pomp i pompowni odwadniająco – nawadniających, uszczelnianie zapór zbiorników retencyjnych, odmulanie zbiorników retencyjnych, itp. mających m.in. wpływ na ograniczanie skutków suszy. Są to w zdecydowanej większości działania jednoroczne, które zostaną rozpoczęte i zakończone w 2020 r. Poza wskazanymi zadaniami realizowana jest systematyczna aktualizacja instrukcji gospodarowania wodami dla obiektów piętrzących wodę w celu dostosowania ich do aktualnych potrzeb i trwającej kolejny rok z rzędu suszy, np. na Zbiorniku Wodnym Sulejów.

Obok działań utrzymawczych realizowane są również zadania w ramach „Programu planowanych inwestycji w gospodarce wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie”. Są to zadania na ogół wieloletnie i obejmują wszystkie inwestycje realizowane i planowane do wykonania w gospodarce wodnej. Łącznie w Planie jest 821 zadań inwestycyjnych, na łączną kwotę 66 485 mln zł. Są one finansowane z różnych źródeł, m.in. ze środków Unii Europejskiej przyznanych w ramach Programów Operacyjnych w tym; Programu Infrastruktura i Środowisko oraz Programów Regionalnych, ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dotacji gmin, pożyczek oraz środków własnych PGW Wody Polskie. W roku 2020 realizowanych jest 252 zadania, których wartość wynosi 1, 68 mld zł. Jako przykłady sztandarowych inwestycji PGW Wody Polskie mających na celu min. przeciwdziałanie skutkom suszy to min: budowa zbiornika Wielowieś Klasztorna i Kąty Myscowa, stopień wodny Siarzewo, Niepołomice, Lubiąż, Ścinawa, Pisz.

Ponadto Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie podejmuje następujące działania doraźne.

Od lutego 2020 r. zarządy zlewni przystąpiły do ograniczania odpływu wody na ciekach przy pomocy zastawek lub zamknięć na istniejących małych obiektach piętrzących, poprzez przekazane im przez KZGW wytyczne, obejmujące:

- Zamykanie istniejących budowli piętrzących w terminie zależnym od aktualnych warunków hydrologiczno – meteorologicznych – w normalnych warunkach byłby to okres po spływie wód wielkich z topniejącej pokrywy śnieżnej, aktualnie przystąpiono do zamykania budowli najszybciej jak tylko jest to możliwe (w górnych odcinkach cieków nizinnych nawet z początkiem marca). Wczesne zamknięcie budowli piętrzących zmniejszy natężenie funkcji drenującej koryt cieków naturalnych i związanych z nimi funkcjonalnie systemów rowów melioracyjnych, co pozwoli na łatwiejsze utrzymywanie wyższego poziomu wód gruntowych (szczególnie istotne na przyległych gruntach organicznych). Zamykane są wszystkie możliwe do zamknięcia budowle piętrzące (nawet

te z niedostatecznym stanem technicznym, jeśli nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ludzi, czy mienia). W wielu przypadkach przy małych obiektach na wodach rolniczych aby osiągnąć zamierzony cel należy wykonać niewielkie dodatkowe zabiegi w stylu uszczelnienia na styku zamknięć (szandorów) i korpusu budowli (nawet z głębokimi ubytkami).

- Utrzymywanie poziomu wody przed budowlą na rzędnej normalnego piętrzenia (NPP) przy stanach wody w rzece niskich i średnich przez cały okres wegetacyjny, a w razie potrzeby wydłużenie tego okresu do połowy listopada.
- Obniżanie poziomu piętrzenia w okresie sianokosów i konserwacji koryta cieków. Ze względu na suszę nie dopuszczamy do całkowitego otwierania budowli, a jedynie obniżanie poziomu piętrzenia na czas prowadzenia prac utrzymaniowych i sianokosów na przyległych użytkach zielonych.
- Kontrole poziomu piętrzenia w celu dostosowania go do aktualnych warunków hydrologiczno – meteorologicznych z całkowitym otwieraniem budowli na okres przepływu wód wielkich np. po letnich ulewach.
- Stałą kontrolę drożności budowli z bieżącym usuwaniem zatorów z gałęzi, skoszonej roślinności, itd.
- Stałe utrzymywanie poniżej budowli przepływu minimum nienaruszalnego – jeśli jest to możliwe ze względów hydrologiczno - meteorologicznych.
- Otwieranie budowli w okresie jesiennym w terminie zależnym od aktualnych potrzeb (październik - listopad).
- Wykonywanie bieżących napraw i remontów w miarę możliwości po zakończeniu piętrzenia.

Tylko na obszarze Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, dzięki bezinwestycyjnym działaniom udało się zatrzymać w korytach małych cieków dodatkowo 17 028 tys. m³ wody. Przewidywane są w najbliższym czasie prace remontowe i przebudowy istniejących małych urządzeń piętrzących, celem umożliwienia retencjonowania wody na obszarze całego kraju. W planie jest również dokonywanie zmian w obowiązujących pozwoleniach wodnoprawnych urządzeń piętrzących, aby w bardziej skuteczny sposób móc reagować na sytuację hydrologiczną w kraju, z położeniem nacisku na łagodzenie skutków suszy.

Niezwykle ważnym Programem przeciwdziałającym skutkom suszy, zainicjowanym w br. jest Program kształtowania zasobów wodnych. W ramach Programu kształtowania zasobów wodnych przywrócona zostanie dwufunkcyjna rola urządzeń melioracyjnych, która zapewni odprowadzanie wód z pól i użytków rolnych w czasie opadów, ale również retencję wód w okresach suszy. Jednocześnie na przyujściowych odcinkach rowów zbiorczych, odprowadzających wody z obiektów melioracyjnych do cieków będzie wprowadzana roślinność ekotonowa, tworząca strefy buforowe wzdłuż rzek i rowów, wspomagająca naturalną retencję wód, bioróżnorodność oraz redukująca spływ biogenów do wód. To kompleksowe podejście do gospodarowania wodami, łączące aspekt gospodarczy i środowiskowy w przeciwdziałaniu skutkom suszy rolniczej. Z uwagi na zwiększające się zagrożenie suszą, pracownicy Wód Polskich podjęli działania w terenie, mające na celu poprawę retencji wód w rzekach przy pomocy zastawek lub zamknięć na istniejących małych obiektach piętrzących. Poprzez system zastawek oraz jazów, na małych urządzeniach wodnych zostanie uzyskany efekt zatrzymywania wody w zlewni na terenach rolniczych.

PGW Wody Polskie na poziomie poszczególnych zarządów zlewni zidentyfikowały zadania na małych rzekach i ciekach, których realizacja przyniesie natychmiastowy efekt retencyjny, zasilający w wodę głównie obszary wykorzystywane na potrzeby produkcji rolnej. Planowane efekty to budowa, odbudowa lub remont

627 urządzeń wodnych (jazów, zastawek, mniczków itp.), których efektem będzie możliwość dodatkowego zmagazynowania 32,4 mln m³ na obszarze 30 – 40 tys. ha gruntów, w skali kraju. Całość planu obejmuje 55 działania inwestycyjne i 85 działania utrzymaniowe w liczbie 140 zadań na łączną kwotę ok. 157 mln zł w perspektywie realizacji do 3 lat (lata 2020-2022). W roku 2020 do realizacji planowane są zadania na kwotę ok. 60 mln zł, które przyniosą pierwsze efekty retencyjne (ok. 3,2 mln m³).

Tylko działania kompleksowe, łączące elementy retencji naturalnej i sztucznej oraz działania techniczne i nietechniczne będą skuteczną odpowiedzią na problem suszy w Polsce. Więcej na temat podejmowanych w najbliższym czasie przez PGW WP działań można znaleźć na stronie: <https://wody.gov.pl/mala-retencja/retencja-korytowa>.

Szczególnym elementem walki z suszą jest kwestia jej monitorowania. W ostatnim czasie uruchomiono serwis Stop suszy!2020, w którym każdy zainteresowany będzie mógł znaleźć aktualne informacje na temat suszy w Polsce. Serwis stworzony został przy współpracy Wód Polskich z MGMiŻS oraz IMGW-PIB, w postaci podstrony jest dostępny na http://stopsuszy.pl/stop_suszy_2020/ oraz <http://stopsuszy.imgw.pl/> Poza powyższym IMGW-PIB wprowadza od 1 maja br. nowy typ bezstopniowego, ostrzeżenia hydrologicznego – ostrzeżenie przed suszą hydrologiczną. Ostrzeżenia publikowane będą od 1 maja do dnia 31 października w serwisach IMGW-PIB – serwis pogodowy, Twitter, Facebook i pocztą elektroniczną do wybranych odbiorców. Otrzymywać je będą również administracja samorządowa i wybrane służby operacyjne.

Ad 3. Mając na względzie powtarzający się problem suszy w 2019 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wprowadziło zmianę w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014–2020), polegającą m.in. na wyodrębnieniu w ramach instrumentu „Modernizacja gospodarstw rolnych” wsparcia nawodnień w gospodarstwie rolnym. Powyższą pomoc mogą otrzymać producenci rolni prowadzący działalność rolniczą w celach zarobkowych. Pomoc skierowana jest do właścicieli rodzinnych gospodarstw rolnych tj. gospodarstw, których powierzchnia nie przekracza 300 ha. W ramach tego wsparcia rolnicy mogą otrzymać pomoc na inwestycje polegające na wykonaniu ujęcia wody lub wykonanie instalacji nawadniającej. Dofinansowanie przysługuje do budowy nowej instalacji nawadniającej lub ulepszaniu instalacji już istniejącej. Szczegółowe koszty kwalifikowalne obejmują m.in. koszty zakupu nowych maszyn lub urządzeń, w szczególności do poboru, mierzenia ilości poboru, magazynowania, uzdatniania lub rozprowadzania wody. W ramach inwestycji w nawodnienia musi zostać zainstalowany system pomiaru wody (jeżeli dotychczas nie był zainstalowany), umożliwiający mierzenie zużycia wody na poziomie wspieranej inwestycji. Pomoc jest przyznawana jeżeli inwestycja spełni wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej inwestycji, w szczególności w zakresie ochrony środowiska i prawa wodnego. Biorąc pod uwagę, że w Polsce susze występują w różnych regionach kraju, z różnym nasileniem, w tym instrumencie wsparcia przewidziano m.in. preferencje w przyznawaniu pomocy ze względu na miejsce realizacji operacji, tj. preferowane będą operacje realizowane na obszarach szczególnie zagrożonych wystąpieniem suszy.

Dodatkowo, w przypadku operacji związanych z nawodnieniem, możliwe będzie preferowanie inwestycji, które będą umożliwiały uzyskanie wyższej niż wymagana przepisami minimalną potencjalną oszczędność wody, a także w gospodarstwach realizujących korzystne z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach PROW 2014-2020. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne, w ramach omawianego instrumentu

wsparcia, w okresie realizacji PROW 2014-2020, nie może przekroczyć 100 000 zł, przy czym pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikowalnych powyżej 15 tys. zł. Wsparcie ma formę refundacji części poniesionych kosztów związanych z budową lub modernizacją istniejącego systemu nawodnień, przy czym poziom refundacji nie może przekroczyć 60 % w przypadku młodych rolników oraz 50 % w przypadku pozostałych beneficjentów. Wdrażanie działania powierzono Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, co oznacza, że wnioski o przyznanie pomocy należy składać do Oddziałów Regionalnych, bądź Biur Powiatowych ARiMR. Pierwszy nabór wniosków o przyznanie pomocy na ww. zakres odbył się od 25 września do 22 listopada 2019 r. W ramach tego naboru złożono 622 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 50,04 mln zł. (obecnie trwa procedura oceny wniosków o przyznanie pomocy). Od 21 lutego do 20 lipca 2020 r. prowadzony jest drugi nabór wniosków o przyznanie pomocy w ww. zakresie. Kolejne nabory wniosków planowane są w październiku 2020 r. oraz w styczniu 2021 r.

Dodatkowo, producenci rolni poszkodowani w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, w tym suszy, mogą ubiegać się na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U z 2015 r. poz.187 z późn.zm.) o preferencyjny kredyt na wznowienie produkcji i odtworzenie środków trwałych. Oprocentowanie ww. kredytów wynosi 0,5% dla kredytobiorcy, który w dniu wystąpienia szkód posiadał ubezpieczenie co najmniej 50% powierzchni upraw rolnych, z wyłączeniem wieloletnich użytków zielonych, lub co najmniej 50% liczby zwierząt gospodarskich w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej co najmniej od jednego z następujących ryzyk: suszy, gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przezimowania, przymrozków wiosennych, powodzi, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny. W planie finansowym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na 2020 r. na dopłaty do oprocentowania ww. kredytów zaplanowane zostały środki w wysokości 73.390 tys. zł, co pozwala na obsługę kredytów kłeskowych uruchomionych w latach poprzednich i uruchomienie w roku bieżącym linii kredytowej w wysokości 1 mld zł. Ponadto stosownie do obowiązujących zasad udzielania powyższych kredytów w okresie objętym umową kredytu bank może: 1) w przypadku kredytów inwestycyjnych (linia KL01): a) stosować prolongatę spłaty rat kapitału i odsetek, b) wydłużyć okres kredytowania poza przewidziany w umowie kredytu, pod warunkiem poinformowania o tym ARiMR i nie przekroczenia kwoty pomocy, wyliczonej w umowie kredytu, 2) kredytów obrotowych (linia KL02) - stosować karencję lub prolongatę spłaty rat kapitału i odsetek, przy czym okres stosowania przez ARiMR dopłat nie może przekroczyć 4 lat. Maksymalna kwota dopłat do oprocentowania kredytu na wznowienie produkcji, która może zostać wykorzystana w okresie kredytowania, ustalana jest na dzień zawarcia umowy kredytu i wskazana w tej umowie.

Ad 4. Z uwagi na ograniczone zasoby wodne kraju, każdy sposób korzystania z wód, a w szczególności korzystanie z wód podziemnych powinien stanowić przedmiot szczególnej uwagi organów administracji publicznej. Podkreślenia wymaga przy tym, że przepisy ustawy – Prawo wodne stanowią spójną i kompleksową regulację mającą na celu zapewnienie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi. Regulacja ta, obejmująca również procedurę udzielania pozwoleń wodnoprawnych, odnosi się w jednakowy sposób do każdego korzystającego z wód podmiotu, bez względu na rodzaj prowadzonej przez ten podmiot działalności. Ustalanie odrębnych zasad udzielania pozwoleń wodnoprawnych dla wybranej grupy użytkowników mogłoby wzbudzić wątpliwości pozostałych podmiotów co do ich równego traktowania przez władze publiczne.

Należy podkreślić, że organy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie dokładają wszelkich starań, by wnioski o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego były załatwiane zgodnie z terminami określonymi w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, tj. w ciągu miesiąca lub - w przypadku spraw skomplikowanych - w ciągu dwóch miesięcy.

Szczegółowy opis postępowania w zakresie uzyskania zgody wodnoprawnej, niezbędne interpretacje i wyjaśnienia przepisów, szablony wniosków, jak i odpowiedzi na najczęściej pojawiające się pytania w tym zakresie znajdują się na stronie internetowej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (w dziale Załatw sprawę - FAQ <https://wody.gov.pl/strefa-klienta>). Ponadto niezbędne informacje dotyczące procedury udzielania pozwoleń wodnoprawnych, w tym dokumentów załączanych do wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego, oraz właściwości rzeczowej i miejscowej organów w sprawach pozwoleń wodnoprawnych można uzyskać od konsultanta Infolinii Wód Polskich.

W kwestii prac legislacyjnych mających na celu uproszczenie procedur związanych z wykonaniem najmniejszych zbiorników wodnych, których realizacja nie wpływa negatywnie na środowisko, uprzejmie informuję, iż 2019 roku dokonano następujących zmian:

- w wyniku zmian ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310), w uproszczonej formule, tj. na podstawie zgłoszenia wodnoprawnego, można wykonywać stawy o powierzchni do 1000 m² i głębokości do 3 m (dotychczas było to do 500 m² i głębokości do 2 m),
- w wyniku zmian ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 z późn. zm.), zniesiono wymóg uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę oraz zgłoszenia budowy stawów i zbiorników wodnych o powierzchni nieprzekraczającej 1000 m² i głębokości nieprzekraczającej 3 m.

Wymienione ułatwienia służą rozwojowi małej retencji wodnej, co zmniejszy odpływ wód powierzchniowych i umożliwi wykorzystanie zgromadzonej wody do łagodzenia skutków suszy.

Ad 5. Uprzejmie wyjaśniam, iż w ramach planów oraz programów opisanych w punkcie 1 i 2 niniejszego pisma, służących zwiększeniu zasobów wodnych w Polsce oraz zapobieganiu skutkom suszy powoływane są docelowe grupy robocze, w skład których wchodzi eksperci m.in. Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, regionalnych zarządów gospodarki wodnej, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowego Instytutu Badawczego, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego, Centrum Doradztwa Rolniczego, Instytutu Uprawy Nawożenia Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Ponadto przygotowywane dokumenty podlegają opiniowaniu szerokiej grupy odbiorców, m.in. samorządów terytorialnych, spółek wodnych i rolnych oraz półrocznym konsultacjom publicznym - zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Ponadto w br. został utworzony zespół roboczy składający się z przedstawicieli MGMIŻŚ, MRiRW, MŚ, MK, PGW WP, NFOŚiGW, GDOŚ. Jednym z głównych zadań tego zespołu jest opracowanie niezbędnych zmian prawnych mających na celu ułatwienie działań nakierowanych na przeciwdziałanie skutkom suszy.

Jednocześnie na poziomie ministrów i prezesów ww. jednostek odbywają się cykliczne spotkania dotyczące suszy.

Ad 6. Poza wyżej wymienionymi działaniami mającymi na celu ograniczenie skutków suszy, podejmowanymi przez ministra do spraw gospodarki wodnej oraz ministra do spraw rolnictwa, intensywne prace w tym zakresie prowadzi także Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, nadzorowane przez ministra właściwego do spraw środowiska. PGL Lasy Państwowe realizuje dwa szerokie programy współfinansowane ze środków unijnych dotyczące retencji wodnej na terenach nizinnych i górskich (poprzednie programy retencji nizinnej i górskiej realizowano w ramach finansowania POIŚ 2007-2013). W aktualnie realizowanym programie retencji nizinnej bierze udział 113 nadleśnictw z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych, a w programie retencji górskiej 47 nadleśnictw z 4 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. Celem obu projektów jest wzmocnienie odporności lasów na zagrożenia związane ze zmianami klimatu. W ramach projektów realizuje się m.in. inwestycje związane z budową, przebudową, odbudową i poprawą funkcjonowania zbiorników wodnych, zbiorników suchych i urządzeń piętrzących, adaptacją systemów melioracyjnych do pełnienia funkcji retencyjnych, przywracaniem funkcji obszarom mokradłom i odtwarzaniem terenów zalewowych, zabudową przeciwoerozyjną dróg, szlaków zrywkowych oraz zabezpieczeniem obiektów infrastruktury leśnej przed skutkami nadmiernej erozji wodnej. Projekty wykorzystują kompleksowe zabiegi łączące przyjazne środowisku metody przyrodnicze i techniczne. Planowane są w większości małe obiekty/budowle o prostej konstrukcji, budowane z zastosowaniem materiałów naturalnych. Efektem realizacji obiektów retencji nizinnej będzie retencjonowanie ok. 2,1 mln m³ wody, a retencji górskiej ok. 400 tys. m³ wody. Planowany koszt realizacji obu programów wyniesie ok. 440 mln zł.

Ponadto informuję, że zarówno w parkach narodowych, jak i w rezerwach, realizuje się szereg działań takich jak ochrona ekosystemów od wód zależnych, w tym podmokłych łąki torfowisk, które w naturalny sposób spowalniają odpływ wody, renaturyzacja wód płynących lub stojących. Dla przykładu można wskazać zakończony w ubiegłym roku projekt „Kampinoskie bagna”, realizowany przez Kampinoski Park Narodowy przy współpracy z partnerami, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Instrumentu Finansowego LIFE+ oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zaznaczam, że również szereg zadań przeciwdziałających suszy realizowanych jest na podstawie obowiązujących planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Działania takie realizowane są m.in. w ramach projektu pn. „*Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód*”, który jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Z poważaniem
z up. **Anna Moskwa**
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Gospodarki Morskiej
i Żeglugi Śródlądowej
/podpisano cyfrowo/